

IV. Uluslararası Türk-Asya Kongresi Sonuç Raporu

1. IV. Uluslararası Türk - Asya Kongresi 27-29 Mayıs 2009 tarihleri arasında İstanbul'da icra edilmiş ve son derece yapıcı ve samimi bir ortam içerisinde cereyan etmiştir. Kongre, Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) tarafından düzenlenmiş ve "Asya'da Bölgesel Örgütler, Kurumsallaşma ve İşbirliği" teması üzerine odaklanmıştır.
2. Kongrede, iki gün boyunca "Yeni Dengeler Asya Jeopolitiği ve Kurumsallaşma", "Bölgesel İşbirliği Örgütleri", "Bölgesel Ekonomik Örgütler", "Bölgesel Uzmanlık Kuruluşları ve Entegrasyon" gibi konularda başta İslam Konferansı Örgütü ve Şanghay İşbirliği Örgütü olmak üzere pek çok uluslararası örgütün genel sekreteri, akademisyen ve uzmanlar tarafından sunumlar yapılmıştır.
3. Asya kıtasının giderek Dünya'nın jeo-ekonomik ve jeo-politik odağına girmesi, Asya ülkelerini küresel gelişmelere karşı daha duyarlı hale getirmiş ve bu durumun sonucu olarak da yeni uluslararası denklemlerin şekillendirilmesinde

önemli roller üstlenmelerine neden olmuştur. Ne var ki bugün Asya'nın bir takım meydan okumalar ve sorun alanları ile yüz yüze olduğunu kabul etmemiz gerekmektedir:

- Asya Kıtası'nda ekonomik, siyasi ve güvenlik işbirliği için gerekli hukuksal-kurumsal genel çerçeve henüz oluşturulamamıştır. Bu nedenle Asya ülkeleri küresel sorunlar karşısında birlikte eylem yeteneğinden yoksun kalmaktadır.
- Asya'nın içsel sorunlarının üstesinden gelememesine mukabil, kıta dışı müdahalelerin varlığı, siyasi ve güvenlik süreçlerini daha da karmaşıktırmaktadır.
- Asya ülkeleri arasındaki geçmişe dayanan sorun, gerilim ve sürtüşmelere, geleneksel olmayan sorunların eklenmesi (su, çevre, enerji ve gıda güvenliği vb..) kıtada güven ve işbirliğini zedelemektedir.
- CICA, SAARC, APEC, ASEAN, ACD, PGCC, ECO, ŞİÖ gibi Asya'daki çeşitli kurumların farklı yapılanmalarıyla birlikte varlığı, olumlu katkıları yanında karar alma ve bunları uygulama iradesini zayıflatmaktadır.

4. Asya kıtasında aynı yönde eğilim ve birlikte eylem yeteneğine ulaşabilmesi için ortak değerlere, geçmişe dayalı dostane ilişkilere vurgu yapılmalı ve Asyalı kimliği yeniden tanımlanmalıdır. Modernizmin etkisi ile Asya ülkeleri Batı'ya yönelimin sonucu olarak birbirlerini Batı aynasında görme alışkanlığına sahiptir. Doğal olarak bu süreç gelinen noktada yapıcı teamüllerin yok olmasına ve Asya ülkelerinin birbirlerine yabancılaşmasına yol açmıştır. Bu

noktada, Asya kıtasında aynı yönde eğilim ve birlikte eylem yeteneğine ulaşabilmesi için ilk adımların kıta içerisinde ve Asya ülke ve halkları tarafından atılması gerekmektedir. Asya bölgesinde ekonomik ve siyasi kuruluşların faaliyetlerinin eşgüdüm sağlanarak aynı yönde yürütülmesi, kıta içi birlikteliğin alt yapısını hazırlamak notasında yaşamsal bir önem taşımaktadır.

5. Bu doğrultuda devletler arası ilişkilerin ve teamüllerinin kendisi Asya kıtasında aynı yönde ilerleme sürecinin en önemli bölümünü oluşturmaktadır. Bu yüzden kıtada ve uluslararası arenada oluşan durumlarda, ortak yöntem ve tutum çerçevesinde tüm Asya ülkelerinin siyasi, ekonomi ve kültürel makamlarının arasında fikir birliği ve diyalogun tesisi ve süreklilik kazanması, söz konusu süreçte büyük önem arz etmektedir. Elbette ki bu gelişmelerin resmi ilişkiler düzeyinde kalmaması gerekmektedir. İşbirliği, aynı yönde ilerleme, birlikteliğinin tesisi, Asyalı milletlere ve kamuoyuna tarihi hafızanın ve Asyalı kimliğin ortak kavranışına yönelik desteğin sağlanması, Asya kıtasında aynı yönde ilerleme ve gelişmeye daha geniş bir anlam vererek, yapılandırılmasında etkili olacaktır.

6. Düşünce üretilmesi, fikir alışverişlerinin ve gereken edebiyatın oluşması, istişare ve bölgesel işbirliğinin paralelinde Asya ülkelerinin kültürel ve medya diplomasisi, mütalaa ve araştırma müesseseleri, bilim, kültür ve akademik araştırma merkezlerinin olanakları ve kapasitesinden faydalanabilmesi,

Asya'da aynı yönde ilerleme birlikteliğini, kıtadaki ülkelerin jeopolitik bir sermaye ve imtiyaza dönüşmesine olanak tanıyacak ve Asya birlikteliğinin oluşumu ve şekillenmesine uygun ortam hazırlayacaktır. Bölgesel kuruluşların işbirliği ve bunun kurumsal hale getirilmesi, bu toplantının amaçlarından sayılmaktadır. Bu konu son derece önem arz etmektedir. Çünkü kurumsallaştırma, işbirliğinin ve aynı yönde çalışmanın ilk şartlarından biridir.

7. Asya ülkeleri sahip oldukları tarihsel ve kültürel birikim, muazzam ekonomik kapasite ve zengin enerji kaynakları ile dünyada saygın bir konuma sahiptirler. Bu imkan ve kapasitelerini kullanmak suretiyle eski bir kıta olan Asya, gelecekteki işbirliği yollarını aydınlatacak ve işbirliği alanını uluslararası düzeyde oluşturacaklardır.
8. Asya, nükleer silahlardan arındırılmalı ve bu şekilde yoluna devam etmelidir. Uluslararası barışı sağlarken tüm ülkelere eşit güvenlik verilmelidir. Çünkü eğer bazı ülkelerin güvenlikten yararlanmasına izin verilmezse ülkeler arasında oluşacak ciddi güven problemlerinin önüne geçilmesi mümkün olamaz.
9. Mevcut göstergeler Asya'nın siyasi-ekonomik açıdan uluslar arası arenadaki yerinin sürekli sağlamlaştığını göstermektedir. Bu kıta gelecekte işbirliği sağlanarak değişik alanlarda gelişme yeteneğine sahiptir. Bu işbirliğini

yapabilmemiz için tüm imkan ve kapasitelerimizi kullanmamız gerekmektedir. Bu imkanlar siyasi, ekonomik, kültürel ve bölgesel kurumlardaki başarıları kullanma şeklinde olmalıdır. Böylece Asya'da kurum içi yetenekleri kullanarak kapsamlı işbirliğinin yollarını bulmuş olacağız. Bu sayede kıtada karşılaştığımız zorlukları önleyebilir, sorunlarımızı çözebilir ve her alanda gelişme sağlayabiliriz.

10. Asya kıtası bölgedeki önemli siyasi ve ekonomik işbirliği kuruluşlarından yararlanmaktadır. Güney Doğu Asya Milletleri Topluluğu (ASAN), Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO) bunlardan bazılarıdır. Bunlardan her biri bölgesel stratejik amaçlar doğrultusunda şekillenmiştir. Asya kıtası düzeyinde amaçlara ulaşmak için bölgesel kuruluşlar verimliliklerini arttırarak kendilerini kuruluşlararası işbirliğine hazırlamalıdır.

11. Asya kıtası bu zengin potansiyele ve imkanlara rağmen birlik ve beraberlik için çok yönlü bir kurumsal yapıdan yoksundur. Bu birliktelikler ekonomik, kültürel ve siyasi alanda olmalıdır. Bu yönde oluşturulacak kurumsal yapı, Asya milletlerinin refah ve huzuru için her yönlü ve kapsamlı stratejiyi gerçekleştirebilmelidir.

12. Asya ülkeleri arasında bilimsel alanda ortak çalışma gruplarının oluşturulması ve etkin hale getirilmesi bir zorunluluktur. Bilimsel alanda geliştirilecek işbirliği

diğer alanlardaki ilişkileri olumlu etkileyecek ve destekleyecektir. Bu konuda kıtadaki üniversitelere büyük görev ve sorumluluk düşmektedir.

13.Yatırımların sürekliliğinin sağlanması için öncelikle yatırımcıların hukuki haklarının güvence altına alınması, korunması ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Yatırımların “karşılıklı” nitelik taşıması, Asya’da ekonomik faaliyetlerin daha sağlam temelde gelişmesine büyük katkı sağlayacaktır. Geçmişten bu yana devam eden her ticari engel ortadan kaldırılmalıdır. Yapılacak yatırımlar ve ekonomik faaliyetlerle ilgili ruhsat, lisans, vize, gümrük, korumacılık ve vergi gibi konularda problemler vardır. Örneğin, taşımacılık konusunda sayılan sorunlar yanında geçiş kotası ve gümrüklerin altyapı yetersizliği gibi ciddi sıkıntılar vardır. Bu konularda karşılıklı olarak acil çözümler bulunmalıdır.

14.Dünyada ve Asya’da hızla değişen dengelere kayıtsız kalmamak için Türkiye, Şanghay İşbirliği Örgütü’ne ve ASEAN’a gözlemci devlet statüsünde katılmalı, özellikle Şanghay İşbirliği Örgütü stratejik önem açısından dikkatle takip edilmeli,
Çin, Hindistan ve Rusya ile stratejik ilişkiler her boyutta güçlendirilmelidir, geçmişten kalan ve ilişkileri olumsuz etkileyen bir kısım önyargılar ve anlayışlar terk edilmelidir.